

'Türk modeli'ne gölge düşüyor

"Arap Baharı"nın başlamasından sonra bu coğrafyadaki değişim için "Türk modeli"nden sıkça söz edildi. Bu konuda Batı'da, Ortadođu'da ve Türkiye'de sayısız demeçler verildi, konferanslar düzenlendi, yazılar yazıldı...

Aslında "Türk modeli" terimini başta kullananlar Amerikalılar oldu. Türk yetkililer bu yakıştırmadan hoşlanmakla beraber, resmi beyanlarında model yerine "örnek" veya "esin kaynağı" gibi daha mütevazı terimler kullanmayı yeğlediler. Ancak klişeleşmiş tabiriyle "Türk modeli" üzerindeki tartışmalar hâlâ devam ediyor. BBC'nin ünlü sunucusu Tim Sebastian dünyada 400 milyon kişi tarafından izlenen "The Doha Debate" adlı programı için bu kez konu olarak "Türk modeli"ni seçti. Bu hareketli tartışma programı (haftaya yayınlanmak üzere) dün akşam Bođaziçi Üniversitesi'nde gerçekleşti.

Yarınki yazımızda panelistlerin ve katılımcıların bu konuda neler söylediklerini aktaracağız. Toplantıdan önce kaleme aldığımız bu yazıda, daha önce de katıldığımız konferanslarda konuşulanların ışığında, "Türk modeli" algısı ile ilgili düşüncelerimizi ifade etmek istiyoruz.

Hani demokrasi?

"Türk modeli" derken ne kastediliyor? Veya daha doğrusu ne anlaşılıyor? Yukarıda belirttiğimiz gibi bu terimi lanse edenler, Türkiye'yi nitelikleri nedeniyle, Arap dünyasına bir "rol model" olarak sunmaya çalışan Amerikalılardır. Batılı yetkililerin, akademisyenlerin ve yazarların üzerinde durdukları başlıca nitelik, Türkiye'nin özgür ve demokratik bir ülke olmasıdır. Bu aynı zamanda halkın büyük çoğunluğunun Müslüman olduğu bir ülkenin modern bir hukuk devleti olabileceğinin göstergesi olarak sunuluyor. Arap coğrafyasındaki halkların, özgürlük, adalet ve demokrasi için mücadele ettikleri bir ortamda ilk bakışta Türkiye'nin bu konuda kat ettiği mesafe örnek sayılabilir.

Ancak geçen kasım ayında TESEV'in İstanbul'da düzenlediği bir sempozyumda konuşan Tunuslu bir akademisyenin deyişiyile -demokrasi ve adalet bağlamında- henüz "olgunlaşmış" bir Türk modeli yok. Bu konuşmacı, diğer Arap ülkelerinden gelenler gibi, Türkiye'de gazetecilerin hapsedilmesini, zanlıların uzun süre tutuklu kalmasını, ifade özgürlüğünün çeşitli şekillerde kısılmasını örnek olarak gösteriyor ve "Arap kentlerinde sokaklara dökülenler asıl bunların olmaması için mücadele ediyorlar" diyordu...

Batılılar neden suskun?

Türkiye'yi yakından izleyen çevreler, ülkenin siyasi yaşamında olup bitenlerin pekala farkındalar. Açıkçası bu olanlar, "Türk modeli"ne gölge düşürüyor. Son günlerde Batı basınında bu olumsuzluklar eleştiriliyor. Ancak ABD'de olsun, AB'de olsun, resmi ağızlar suskun. Anlaşılan Ortadođu'daki karmaşa içinde, stratejik çıkarlar öne çıkıyor ve Ankara'da ters tepki yaratabilecek beyanlardan kaçınıyor...

"Türk modeli"nin diğer önemli bir niteliği olan laikliğin Arap dünyasındaki algısı ayrı bir tartışma konusu. Başbakan Erdoğan'ın Kahire'de laikliği savunan konuşması, liberal eğilimli Mısırlıların hoşuna gitti, ama geniş İslamcı kesimin sert tepkilerine de yol açtı.

Bu tür temel konularda bölünmüş olan Arap toplumlarının hepsinin "Türk modeli"ni benimsemelerini beklememek lazım.

TESEV'in yukarda sözünü ettiğimiz toplantısında bir Mısırlı aydın şöyle demişti: "Araplar, kendi özelliklerine göre, kendi modellerini geliştirmeyi tercih edeceklerdir..."